

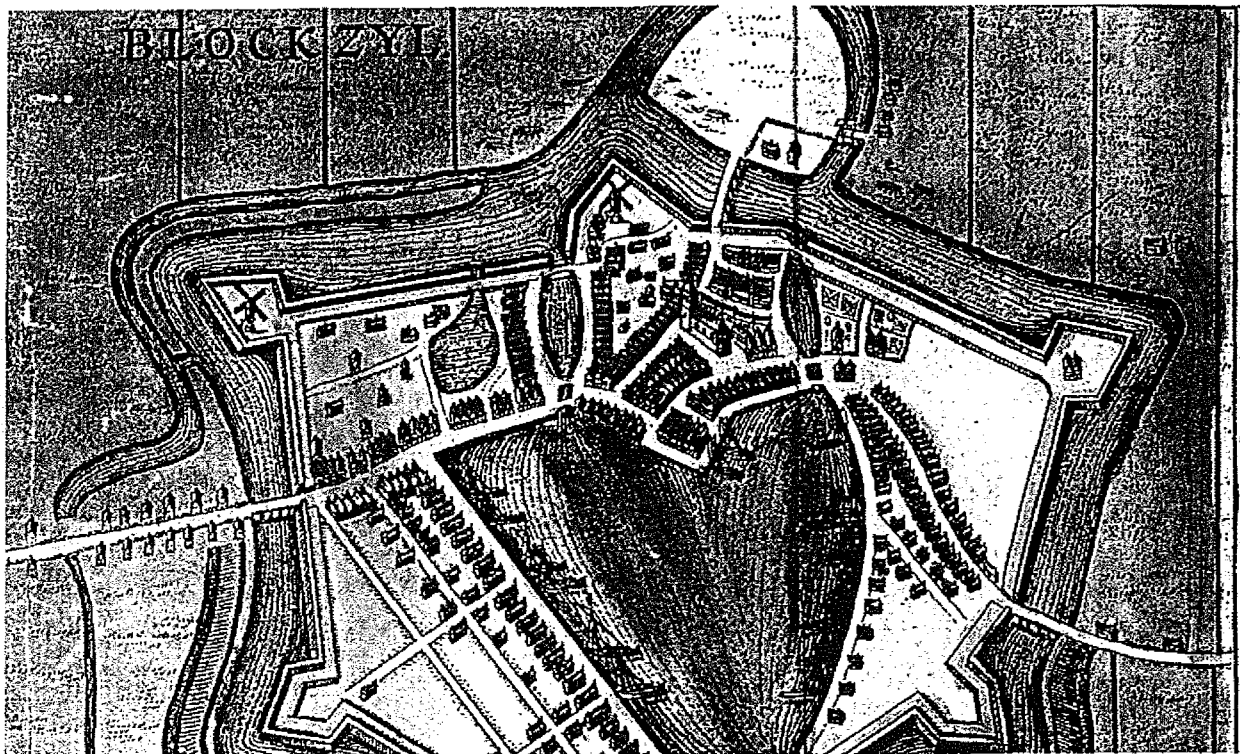

**Bureauonderzoek en
karterend booronderzoek**

Rietvink 3 te Blokzijl

Bureauonderzoek en karterend booronderzoek

Rietvink 3 te Blokzijl

Opdrachtgever
Gemeente Steenwijkerland
Postbus 162
8330 AD STEENWIJK

Projectnummer
Synthegra Archeologie Rapport 176083

Autorisatie
Redactie: _____ paraaf _____ datum _____

Kenmerk
EKU/DIR/SAZ/176083

Eindredactie/kwaliteitscontrole: _____ paraaf _____ datum 08-06-2006

Synthegra Archeologie bv, Ambachtsweg 10, NL-7021 BT ZELHEM
Postadres: Postbus 4, NL-6997 ZG HOOG-KEPPEL
Telefoon _____, Fax _____, Internet: www.synthegra.com
Bankrelatie _____ Bankiers Nijmegen, nr. 22.59.31.451, BTW nr. NL809760538B01, HR 09119698
Synthegra Archeologie bv is een werkmaatschappij van de Verhoeve Groep bv
Vestigingen te Dordrecht, Hummelo, Jirnsum, Weert en Zelhem

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	Inleiding en onderzoekskader	4
1.2	Onderzoeksdoel en vraagstellingen	4
1.3	Administratieve gegevens	5
2	Landschapsgenese	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Geologische en geomorfologische ontwikkeling	6
2.3	Bodem	7
3	Archeologie en cultuurhistorie	8
4	Verwachtingsmodel	10
5	Veldwerk	11
5.1	Methode	11
5.2	Resultaten	11
6	Conclusie	14
7	Advies	15
	Gebruikte literatuur	16

Bijlagen:

Bijlage 1: Detailkaart van de onderzoekslocatie met boorpunten

Ligging proefsleuven

Bijlage 2: Boorprofielen

Bijlage 3: Combinatiekaart IKAW, AMK en Archis waarnemingen

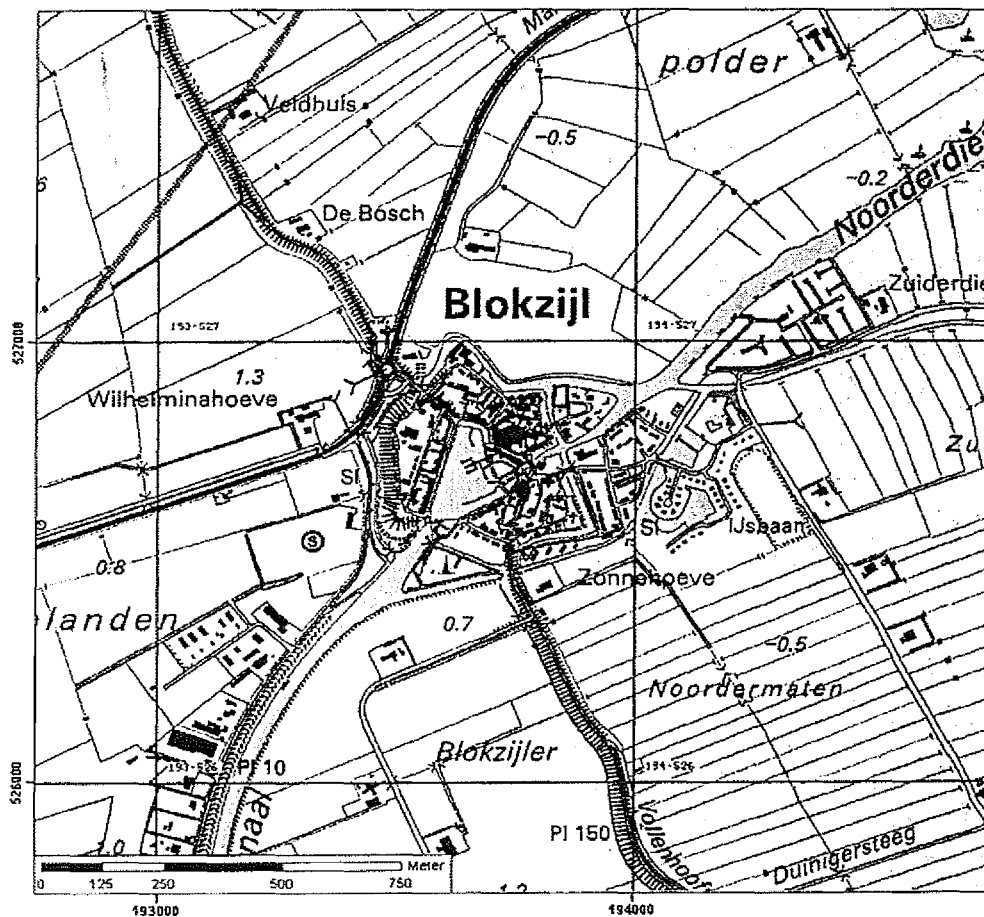
Bijlage 4: Geologische perioden en lijst met gebruikte afkortingen

Afbeelding voorblad: uitsnede uit de kaart van 1649 met in het noorden het eilandje De Rietvink

1 Inleiding

1.1 Inleiding en onderzoekskader

In april en mei 2006 werd in opdracht van de gemeente Steenwijkerland door SyntheGra Archeologie b.v. een archeologisch bureauonderzoek (BO) en een karterend Inventariserend Veldonderzoek (IVO-kartering) uitgevoerd op een terrein gelegen aan de Rietvink te Blokzijl in de gemeente Steenwijkerland (zie afbeelding 1). De te onderzoeken locatie heeft een totale oppervlakte van circa 1.400 m². De aanleiding tot het onderzoek wordt gevormd door de voorgenomen herinrichting van het plangebied. Het terrein is momenteel in gebruik als grasland en is omgeven door aanlegsteigers voor boten. Binnen het plangebied zullen woningen gebouwd worden. De graafwerkzaamheden, die zullen gaan plaats vinden, vormen een mogelijke bedreiging voor eventueel in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Daarom dient voorafgaand aan deze werkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Het bevoegd gezag, gemeente Steenwijkerland en de provinciaal archeoloog van de provincie Overijssel, dient de resultaten van het onderzoek te toetsen.

Afbeelding 1: ligging van de onderzoekslocatie binnen het rode kader.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het plangebied. Aan de hand van deze gegevens wordt een gebiedspecifiek archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Het doel van het karterend booronderzoek is het toetsen van het verwachtingsmodel en het in kaart brengen van eventueel binnen het plangebied aanwezige archeologische resten.

De volgende onderzoeksvragen zullen, indien mogelijk, beantwoord te worden;

- wat is de bodemopbouw en de intactheid van het bodemprofiel binnen het plangebied?
- zijn er archeologische vindplaatsen in het onderzoeksgebied aanwezig?
- zo ja, wat is de aard en datering van de aangetroffen vindplaatsen?
- zo ja, wat is (voor zover bekend) de fysieke kwaliteit van de vindplaatsen?
- zo ja, wat is (voor zover bekend) de inhoudelijke kwaliteit van de vindplaatsen?
- op welke diepte zijn de archeologische resten aangetroffen?

1.3 Administratieve gegevens

Toponiem : de Rietvink
Plaats : Blokzijl
Gemeente : Steenwijkerland
Provincie : Overijssel
Projectnummer : 176083
Bevoegd gezag : Provinciaal Archeoloog van Overijssel
Opdrachtgever : Gemeente Steenwijkerland
Uitvoerende instantie : SyntheGra Archeologie
Datum uitvoering : 10 mei 2006
CIS-code : 16967
Datum onderzoeksmelding : 21 april 2006
Kaartblad : 16D
Periode : ██████████ –Nieuwe tijd
Oppervlakte : ca. 1.400 m²
Perceelnummer(s) : 497
Grond eigenaar / beheerder : gemeente Steenwijkerland
Peilmerknnummer :
Grondgebruik : grasland
Beheer en plaats documentatie : Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheek ROB, Archief SyntheGra Zelhem

De onderzoeklocatie wordt omsloten door de volgende 4 coördinaten:

lb: X: 193829, Y: 526902

rb: X: 193865, Y: 526902

ro: X: 193863, Y: 526854

lo: X: 193826, Y: 526854

2 Landschapsgenese

2.1 Inleiding

Er bestaat een sterke relatie tussen de ontstaansgeschiedenis van het landschap en de archeologische verwachting van een gebied. Daarom is het belangrijk om de genese van een landschap goed te bestuderen. De geologische ontwikkeling ligt ten grondslag aan de geomorfologie en bodem. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de landschapsgenese op de onderzoekslocatie. Voor de geologische en geomorfologische beschrijving is gebruik gemaakt van de nieuwe lithostratigrafische indeling van de ondiepe ondergrond.¹

2.2 Geologische en geomorfologische ontwikkeling

Van het plangebied is geen geologische kaart 1:50.000 en geen geomorfologische kaart 1:50.000 uitgebracht. Op de geologische kaart van Nederland 1:600.000 staat aangegeven dat de afzettingen die binnen het plangebied aan het maaiveld liggen, bestaan uit veen dat gerekend wordt tot het Laagpakket van Griendtsveen, welke behoort tot de Formatie van Boxtel.² Dit veen ligt op het pleistocene dekzand. Het dekzand is afgezet tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (120.000 – 10.000 jaar geleden). De landijsbedekking reikte niet tot in Nederland. Toentertijd heerste er in Nederland een continentaal periglaciaal klimaat. Dit houdt in dat de omstandigheden erg koud en droog waren. Het landschap in Nederland bestond toen uit een poolwoestijn, waarin er vrijwel geen vegetatie aanwezig was. In deze tijd was er ook sprake van een landijskap die echter niet over Nederland lag.³ Door het aangroeien van deze landijskap werd er veel water aan de oceanen onttrokken en daalde de zeespiegel sterk, waardoor de Noordzee droog was komen te liggen. Samen met de droog liggende delen van de rivierbeddingen vormde de zeebodem een brongebied voor zand, dat door overheersend noordwesten tot zuidwesten winden landinwaarts kon worden verplaatst. Op deze manier is er over een groot deel van Nederland een pakket dekzand afgezet. De top van dit dekzand ligt binnen het plangebied tussen de 2 en 4 meter onder NAP. Het maaiveld ligt op ca. 0 m + NAP. Dit dekzand wordt het Laagpakket van Wierden genoemd, welke ook tot de Formatie van Boxtel wordt gerekend.

Onder invloed van een stijgende grondwaterspiegel kon er ter plaatse van de onderzoekslocatie vanaf het Subboreaal (ca. 4500 jaar geleden) veenvorming plaatsvinden. Het veen dat rondom Blokzijl werd gevormd bestaat hoofdzakelijk uit zeggeveen.⁴ Vanaf deze periode tot en met de Romeinse tijd lag de onderzoekslocatie in een drassig moeraslandschap. Vanaf de Romeinse tijd begon de Zuiderzee in omvang toe te nemen. In de Vroege XXXXXXXXXX bereikte de Zuiderzee zijn maximale omvang. Vanaf dat moment lag de onderzoekslocatie aan de kust van de Zuiderzee. In deze periode is er een laag van enkele decimeters klei op het veen afgezet. Deze klei wordt gerekend tot de Formatie van Naaldwijk. Deze laag wigt landinwaarts snel uit.⁵ In de veertiende en vijftiende eeuw is de zeedijk langs de Zuiderzee aangelegd. De Linge en de Tjonger bleven in open verbinding met de zee staan. De onderzoekslocatie lag aan de Zuiderzeekust tot in 1942 de Noordoostpolder werd gerealiseerd.

¹ De Mulder *et al.*, 2003.

² Van Staalduinen, 1976.

³ Berendsen, 1996.

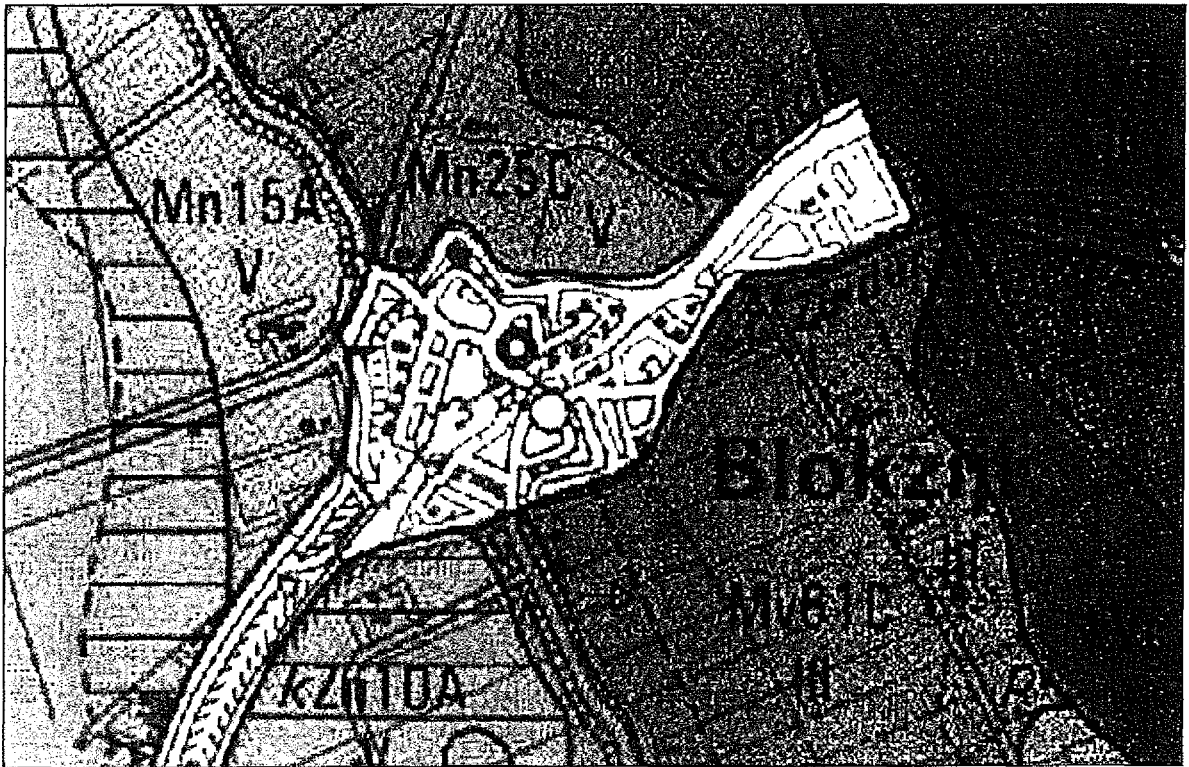
⁴ Berendsen, 1997, 136.

⁵ Berendsen, 1997.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

2.3 Bodem

Op de bodemkaart van Nederland 1:50.000 (afbeelding 2) is het plangebied niet gekarteerd, omdat het binnen de bebouwde kom van Blokzijl ligt. Het plangebied grenst aan een zone waar kalkarme poldervaaggronden in zware zavel, afgezet door de Zuiderzee (Mn25C) voorkomen. Daarom wordt binnen het plangebied dit bodemtype verwacht. De toplaag bestaat vermoedelijk uit antropogene ophogingen. De locatie maakt deel uit van de het voormalige eilandje de Rietvink dat binnen de buitenste omwalling van de vesting was gelegen.

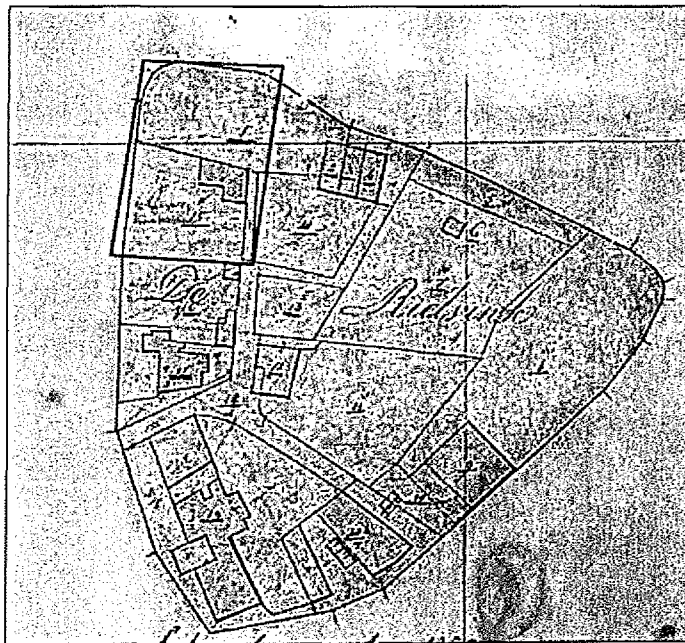
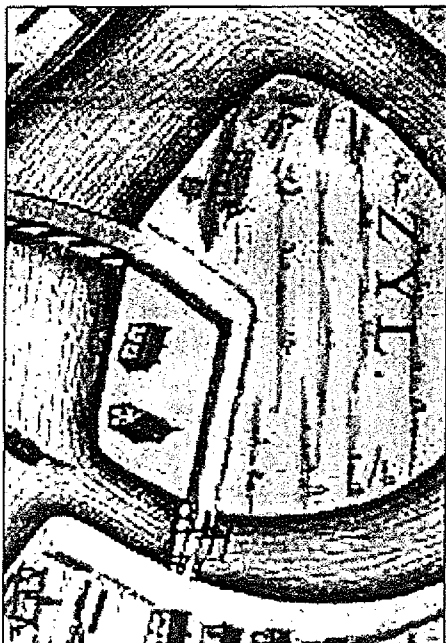
Afbeelding 2: fragment uit de bodemkaart van Nederland 1:50.000.

3 Archeologie en cultuurhistorie

Voor zover bekend is binnen het plangebied nog niet eerder een archeologisch prospectief bodemonderzoek uitgevoerd. Het plangebied bevindt zich binnen de niet-gekarteerde bebouwde korn van Blokzijl, in het plangebied bevinden zich geen ARCHIS waarnemingen (peildatum 20 april 2006). Amateur archeologen van de stichting Oud –Blokzijl hebben recentelijk binnen het plangebied wel vondsten uit de Nieuwe tijd gedaan die gerelateerd kunnen worden aan scheepsbouw activiteiten.⁶

Op de Archeologische Monumentenkaart staat het plangebied aangegeven als een terrein van archeologische waarde (ARCHIS monumentnummer 13966). Het plangebied is gelegen binnen het beschermde stadsdorpgezicht van Blokzijl. Blokzijl is ontstaan aan de monding van de Steenwijker Aa in de Zuiderzee. Al in de 14^e eeuw was er een houten sluis aanwezig. Aan het bij de sluis gebouwde "Bluckshuys" dankt Blokzijl zijn naam. In eerste instantie was het een nederzetting, die later omgebouwd werd tot een schans. Dit was om de turfaanvoer voor Holland zeker te stellen. In 1615 werd de schans omgebouwd tot vesting.

Het plangebied is gelegen op het eilandje De Rietvink. Dit eilandje is ontstaan toen in de 17^e eeuw een doorgang werd gegraven tussen de Noorder- en de Zuidergracht. Op de kaart van [redacted] uit circa 1649 is binnen het plangebied een scheepswerf te zien. De Rietvink viel bij de aanleg van de vesting buiten de verdedigingsgordel. Er kunnen binnen het plangebied sporen en structuren aangetroffen worden die samenhangen met de scheepsbouwactiviteiten (loodsen, werven, scheepshellingen en afvalkuilen) en sporen van bewoning vanaf de 17^e eeuw.

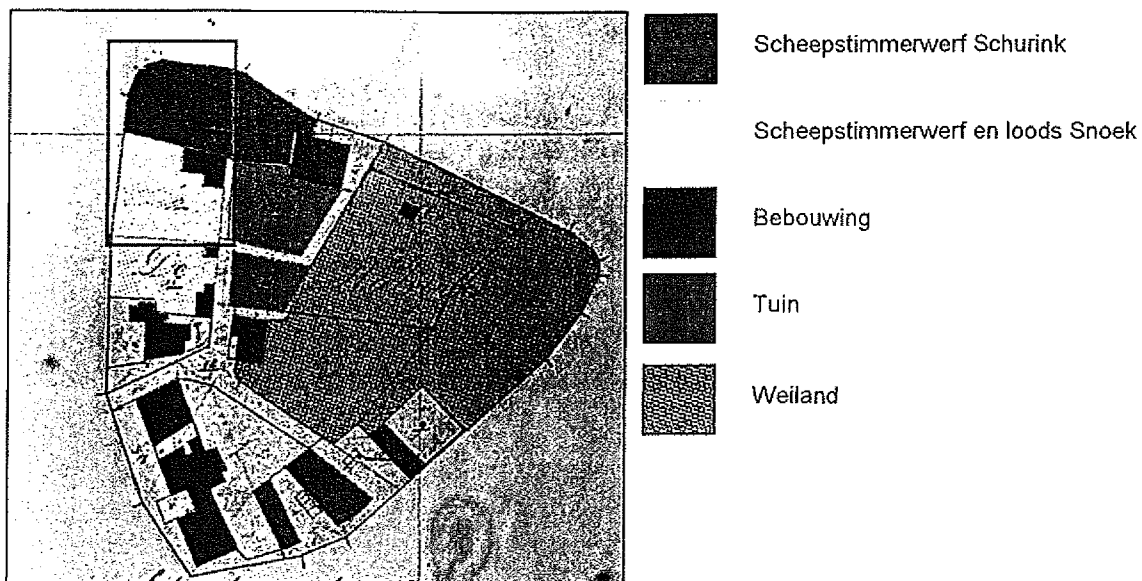

Afbeelding 3: links het plangebied in circa 1649. Rechts het plangebied genaamd Rietvink in circa 1830.

Dat de op de historische kaart afgebeelde scheepswerven inderdaad tot in de 18^e eeuw hebben bestaan, blijkt uit bestudering van het kadastrale kaartmateriaal en de daarbijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (zie afbeelding 4). Op de kaart van 1649 is een langshelling met een schip in aanbouw afgebeeld. Tevens vinden we aan de waterzijde een gebouwtje dat mogelijk als loods kan worden geïnterpreteerd. Op de kaart van 1830 staat in het midden van het perceel een L-vormig gebouw afgebeeld.

⁶ Informatie afkomstig van [redacted].

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

Afbeelding 4: reconstructie van grondgebruik binnen het plangebied (zwart kader) op basis van kadastrale gegevens uit 1830.⁷ Het gebruik van het plangebied als scheepswerf blijkt op basis van historisch kaartmateriaal terug te gaan tot minstens 1649.

Uit de kadastrale gegevens blijkt dat het gebied ten noorden van deze bebouwing tot aan de waterkant bestond uit een scheepshelling van de ██████████. Het deel van het perceel ten zuiden van dit gebouw wordt beschreven als scheepstimmerwerf met loods van ██████████. Uit mondelinge mededelingen van omwonenden van de Rietvink, blijkt dat er tot circa 1960 een scheepshelling op het terrein aanwezig is geweest. Daarna is het terrein in gebruik genomen als voetbalveld en was op het perceel een kleedruimte gebouwd. De laatste jaren wordt het terrein vooral gebruikt als recreatieveld voor de pleziervaart. Het terrein is omgeven door aanlegsteigers.

⁷ Bron: de Woonomgeving.nl

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

4 Verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is voor het plangebied een verwachtingsmodel opgesteld.

De archeologische verwachting volgens de IKAW is voor het plangebied is niet bekend, omdat het binnen de niet-gekarteerde bebouwde kom van Blokzijl ligt. Volgens de AMK is het echter een gebied van archeologische waarde. Het plangebied is gelegen op het eilandje De Rietvink, binnen het beschermde stadsdorpgezicht van Blokzijl. Uit het historisch onderzoek is gebleken dat hier sinds de 17^e eeuw een scheepswerf heeft gelegen. Vanaf 1960 is het terrein in gebruik geweest als voetbalveld en recreatieveld. Er worden binnen het plangebied derhalve sporen en structuren verwacht die samenhangen met de scheepsbouwactiviteiten (loodsen, werven, sloopshellingen en afvalkuilen) en sporen van bewoning vanaf de 17^e eeuw. Het Programma van Eisen (PvE) is opgesteld door mevr. ██████████ van Het Oversticht. Dit PvE schrijft voor dat de archeologische vindplaats(en) dienen te worden opgespoord en dat de fysieke kwaliteit ervan beoordeeld wordt. Er hebben, voor zover bekend, met uitzondering van de graafwerkzaamheden ten behoeve van de huidige bebouwing, geen diepgaande bodemversturende activiteiten plaatsgevonden binnen het plangebied.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

5 Veldwerk

5.1 Methode

Aangezien uit het bureauonderzoek is gebleken dat zich mogelijk archeologische resten in het plangebied bevinden, is aanvullend een veldonderzoek uitgevoerd. Het betreft hier een karterend onderzoek, onderdeel van het Inventariserend Veldonderzoek (IVO; conform KNA 2.2). Het doel van het karterend booronderzoek is het toetsen van het verwachtingsmodel en het in kaart brengen van eventueel binnen het plangebied aanwezige archeologische resten.

Op basis van de datering en kenmerken van de verwachte vindplaats, het betreft vermoedelijk een scheepshelling met bijbehorende bebouwing zoals loodsen, is de methode van onderzoek bepaald. In het plangebied is een karterend booronderzoek uitgevoerd met een boordichtheid van ten minste 20 boringen per hectare. De boringen zijn geplaatst in een verspringend boorgrid (driehoeksgrid), waarbij de boringen op een boorraai verspringen ten opzichte van de naastgelegen raai om een gelijkmatige spreiding van de boorpunten over het gebied te bewerkstelligen. De eerste raai is relatief dicht langs de waterkant gelegd om de kans op het aantreffen van de oude hellingvloer te vergroten.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. Het opgeboorde sediment is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm en geïnspecteerd op de aanwezigheid van artefacten of archeologische indicatoren. De boringen zijn beschreven o.a. conform de NEN5104 en tevens geologisch en bodemkundig geïnterpreteerd.

5.2 Resultaten

In het plangebied zijn in totaal 7 boringen gezet tot een maximale diepte van 2,8 m – mv, waarmee het gebied onderzocht is met een boordichtheid van 50 boringen per hectare. Eén van de zeven boringen is voortijdig gestaakt door de aanwezigheid boomwortels (boring 2.1). Boring 2.2. is voortijdig gestaakt door de aanwezigheid van een houten fundering. De locaties van de boringen zijn weergegeven op de boorpuntenkaart in bijlage 1. De boorbeschrijvingen en –profielen zijn bijgevoegd in bijlage 2.

Geologie en bodem

De bodemopbouw binnen het plangebied ziet er gemiddeld als volgt uit:

Onder de graszode bevindt zich een gemiddeld 230 cm dik ophogingspakket. Ter plaatse van boring 1 tot en met 3 bevindt zich een ophogingspakket van zand, klei en houtspaanders. Onder een circa 65 cm dik zandpakket bevindt zich een houten fundering, her en der afgedekt met planken. Dit betreft vermoedelijk de oude hellingvloer. Daar waar de vloer sterk vermolmd was, kon in het onderliggende pakket geboord worden. Dit bestaat grotendeels uit mest met huishoudelijk afval (aardewerk, mosselschelpen, botresten). Dit pakket is gemiddeld 120 cm dik. Daaronder bevindt zich de natuurlijke ondergrond, bestaande uit zeer fijn, zwak siltig grijs zand. Dit pakket dekzand is afgezet in de laatste fase van het Pleistoceen, en behoort tot de formatie van Twente.

Ter plaatse van boring 4 tot en met 6 is geen hellingvloer of houten fundering aangetroffen. Het mestpakket dat bij boring 1 tot en met 3 is aangetroffen is wel aanwezig in boring 4 tot en met 6 onder een 40 cm dik zandpakket op humeuze klei. Het kleipakket bevat eveneens veel houtspaanders, puinresten en huishoudelijk afval. Het mestpakket varieert in dikte van 60 cm (boring 4) tot 120 cm (boring 6). Het natuurlijke zandpakket wordt aangetroffen op een diepte van gemiddeld 250 cm. In boring 4 bevindt de natuurlijke zandlaag zich reeds op 160 cm min maaiveld.

Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodem binnen het plangebied geen natuurlijke opbouw vertoont. De

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
 Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

bodemopbouw wordt binnen het hele plangebied gekenmerkt door een door mensenhanden opgebracht mestrijk ophogingspakket dat doorspekt is met (stads)afval. Vermoedelijk betreft het huishoudelijk afval, dat op grond van het erin voorkomende vondstmateriaal te dateren is in de late 16^e en vroege 17^e eeuw. Het materiaal is opgebracht om het oorspronkelijke eilandje De Rietvink mee op te hogen. Op het mestpakket bevindt zich over de volle lengte van het perceel aan de westzijde, grenzend aan de waterkant, een houten fundering die afgedekt is met houten planken. Op deze houten vloer bevindt zich een pakket van 20-40 cm humeuze materiaal, bestaande uit houtsplinters, schaafsel, spaanders en grotendeels vermolmd hout. Deze resten zijn geïnterpreteerd als de oorspronkelijke vloer van een scheepshelling waarop het afval van de productie en reparatie van de schepen is achtergebleven. Een dergelijke bodemopbouw met veel houtafval is tevens aangetroffen bij andere reeds opgegraven scheepshellingen uit de 16^e en 17^e eeuw. Voorbeelden hiervan zijn Oostburg-Amsterdam, Buizengat-Vlaardingen, Hogendijk –Zaandam, VOC hellingen Rotterdam, Zuiderhaven-Harlingen. Er kan daarom met grote zekerheid aangenomen worden, op basis van het beschikbare kaartmateriaal en de uitkomst van het archeologisch inventariserend veldonderzoek, dat we te maken hebben met de aanwezigheid van restanten van een oude scheepshelling.

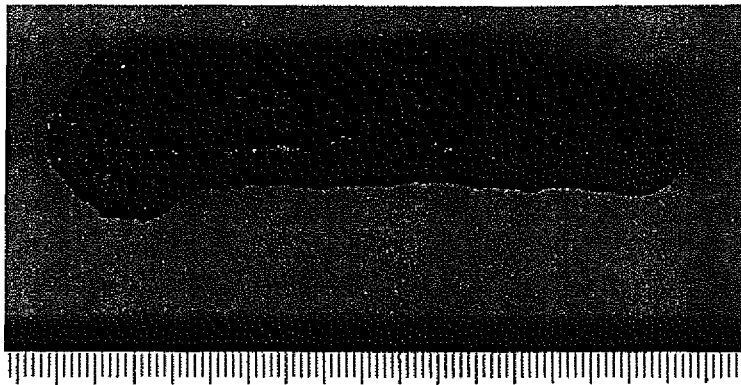
Archeologie

Bij controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn de volgende archeologische resten of indicatoren aangetroffen, zoals weergegeven in onderstaande tabel.

Vondst nummer	Nummer boorpunt	Diepte (cm - Mv)	Omschrijving	Periode
1	1	10-50	Metaalfragmenten, o.a. 1 scheepsnagel (zie afb 5)	Nieuwe Tijd
2	1	10-50	Houtfragmenten	Nieuwe Tijd
3	1	50-60	Geglaasde pijpenkop	Nieuwe Tijd
4	1	50-60	Keramiek	Nieuwe Tijd
5	1	135-220	Metaalfragment	Nieuwe Tijd
6	1	135-220	Schelp	Nieuwe Tijd
7	2.2	0-25	Porcelein, ██████████	Nieuwe Tijd / recent
8	2.2	0-25	Puinresten	Nieuwe Tijd
9	2.2	25-50	Keramiek, slijversierd	Nieuwe Tijd
10	2.2	25-50	Metaal: smeedijzeren nagels	Nieuwe Tijd
11	3	0-30	Metaalfragmenten, o.a. kruisboogpunt (armrust)	Nieuwe Tijd
12	3	0-30	Keramiek, creamwear	Nieuwe Tijd
13	3	0-30	Glas, recent	recent
14	3	30-60	Keramiek	Nieuwe Tijd
15	3	30-60	Dakpan fragment	Nieuwe Tijd
16	4	10-40	Metalen object	Nieuwe Tijd
17	4	70-160	Boomschors fragment	Nieuwe Tijd
18	5	0-100	Grape, wandfragment	Nieuwe Tijd
19	6	10-30	Metalen ring	Nieuwe Tijd
20	6	30-120	Keramiek: fragment worstoor + koekenpan fragment	Nieuwe Tijd
21	6	120-240	Metaal: smeedijzeren nagel	Nieuwe Tijd

Tabel 1: vondstenlijst

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKV/DIR/SAZ/176083

Afbeelding 5: ijzeren nagel, afkomstig uit de afvalaag boven de vermoedelijke scheepshelling, 17/18^e eeuw, vondstnummer 1. Dergelijke nagels werden in de regel gebruikt om houten blokken op de hellingvloer mee vast te zetten.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKV/DIR/SAZ/176083

6 Conclusie

In het kader van de voorgenomen nieuwbouw in het plangebied aan Rietvink 3 te Blokzijl zijn een archeologisch bureauonderzoek en karterend veldonderzoek uitgevoerd. Hiertoe zijn bestaande bronnen geraadpleegd en zijn in het kader van het veldonderzoek in totaal 7 boringen tot maximaal 2,8 m -mv uitgevoerd.

In het plangebied worden op basis van het bureauonderzoek archeologische resten verwacht uit de Nieuwe Tijd. Het plangebied wordt op de AMK omschreven als een gebied van archeologische waarde. Uit het historisch onderzoek is gebleken dat er vanaf de 17^e eeuw een scheepshelling aanwezig was. Er worden derhalve archeologische resten vanaf de 17^e eeuw verwacht (Nieuwe Tijd). De archeologische resten worden verwacht vanaf 30 cm tot ongeveer 2,8 m onder het maaiveld.

Uit het booronderzoek is gebleken dat het bodemprofiel bestaat uit een mestrijk ophogingspakket dat doorspekt is met (stads-) afval. Deze ophoging heeft zijn aanvang in de late 16^e eeuw op basis van de datering van het erin voorkomende vondstmateriaal. Aan de westzijde van het perceel aan de waterkant bevindt zich over de volle lengte een houten fundering, deels afgedekt met planken. Hierboven bevindt zich een laag humeuzeig materiaal, doorspekt met houtspaanders, puin, aardwerk en scheepsnagels.

Vermoedelijk zijn dit resten van een scheepshelling. De aangetroffen (scheeps)nagels bevestigen in hoge mate de aanwezigheid van een scheepshelling. De overige archeologische resten en indicatoren, zoals het aardwerk en de hoge concentraties van mest en fosfaat wijzen op intensieve menselijke activiteiten. Naast de scheepshelling kunnen bijgebouwen worden aangetroffen zoals loodsen. Tevens worden de restanten van de fundering verwacht van het centrale L-vormige gebouw dat op de kadastrale kaart van 1830 staat afgebeeld.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

7 Advies

Tijdens het uitgevoerde onderzoek is een archeologische vindplaats aangetroffen in de vorm van een scheepshelling. Het PvE schreef in een dergelijke situatie een uitbreiding van het onderzoek voor met een waarderend booronderzoek, waarbij het boorgrid verder verdicht zou worden. In overleg met de Provinciaal Archeoloog is besloten hiervan af te wijken, omdat de boormogelijkheden vanwege de aanwezigheid van de houten hellingvloer zeer beperkt waren. Bovendien biedt een waarderend onderzoek door middel van proefsleuven meer uitsluitsel over de precieze ligging, fysieke kwaliteit en omvang van de aanwezige scheepshelling. Een waarderend vervolgonderzoek (IVO-waarderend) in de vorm van proefsleuven wordt daarom noodzakelijk geacht.

Het doel van het waarderend onderzoek is het bepalen van de aard, omvang, fysieke kwaliteit en datering van de vindplaats. Voor het uitvoeren van een waarderend onderzoek in de vorm van proefsleuven is een Programma van Eisen vereist. In het totaal worden twee proefsleuven geprojecteerd (zie bijlage 1). Eén over de lengte van de locatie en één over de breedte. De lange noord-zuid gerichte sleuf heeft een afmeting van 45 meter bij 2 meter en loopt over boring 1 tot en met 3. De korte oost-west gerichte sleuf heeft een afmeting van 25 meter bij 2 meter en loopt over boring 1 en 5. Met een totale oppervlakte van 140 m² wordt voldaan aan een dekkingsgraad van 10% van de totale oppervlakte (1.400 m²) van de locatie. De sleuven dienen ter vaststelling van de exacte diepte van de hellingvloer en de bepaling van de exacte ligging, omvang en gaafheid van de helling. Op grond hiervan dient bepaald te worden of de helling als behoudenswaardig kan worden geclassificeerd, waarna een afweging tot behoud of opgraven kan worden gemaakt door het bevoegd gezag.

De resultaten van dit onderzoek zullen getoetst worden door het bevoegd gezag (gemeente Steenwijkerland), dat op basis van het uitgebrachte advies een besluit zal nemen. Geadviseerd wordt daarom om contact op te nemen met de Provinciaal Archeoloog van Overijssel.

Project : Bureauonderzoek en karterend booronderzoek, Rietvink 3 te Blokzijl
Kenmerk : EKU/DIR/SAZ/176083

Literatuur

■■■■■, 1996: *De vorming van het land*, van Gorcum, Assen.

■■■■■, 1997: *Landschappelijk Nederland*, van Gorcum, Assen.

Mulder de, E.F.J., ■■■■■, ■■■■■ en ■■■■■, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Houten.

Uitgeverij Nieuwland., 2005: *Grote Historische topografische Atlas Overijssel 1905, schaal 1:25.000*, Tilburg.

Versfelt, H.J., 2003: *De Hottinger atlas van Noord en Oost Nederland*, Groningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties., 1990: *Grote Historische atlas van Nederland, schaal 1:50.000; deel 3: Oost-Nederland 1830-1855*, Groningen.

Bijlagen:

Bijlage 1: Detailkaart van de onderzoekslocatie met boorpunten

Resultaten van het veldwerk

Rietvink te Blokzijl

schaal: 1:500

Legenda

• boring met archeologische indicator

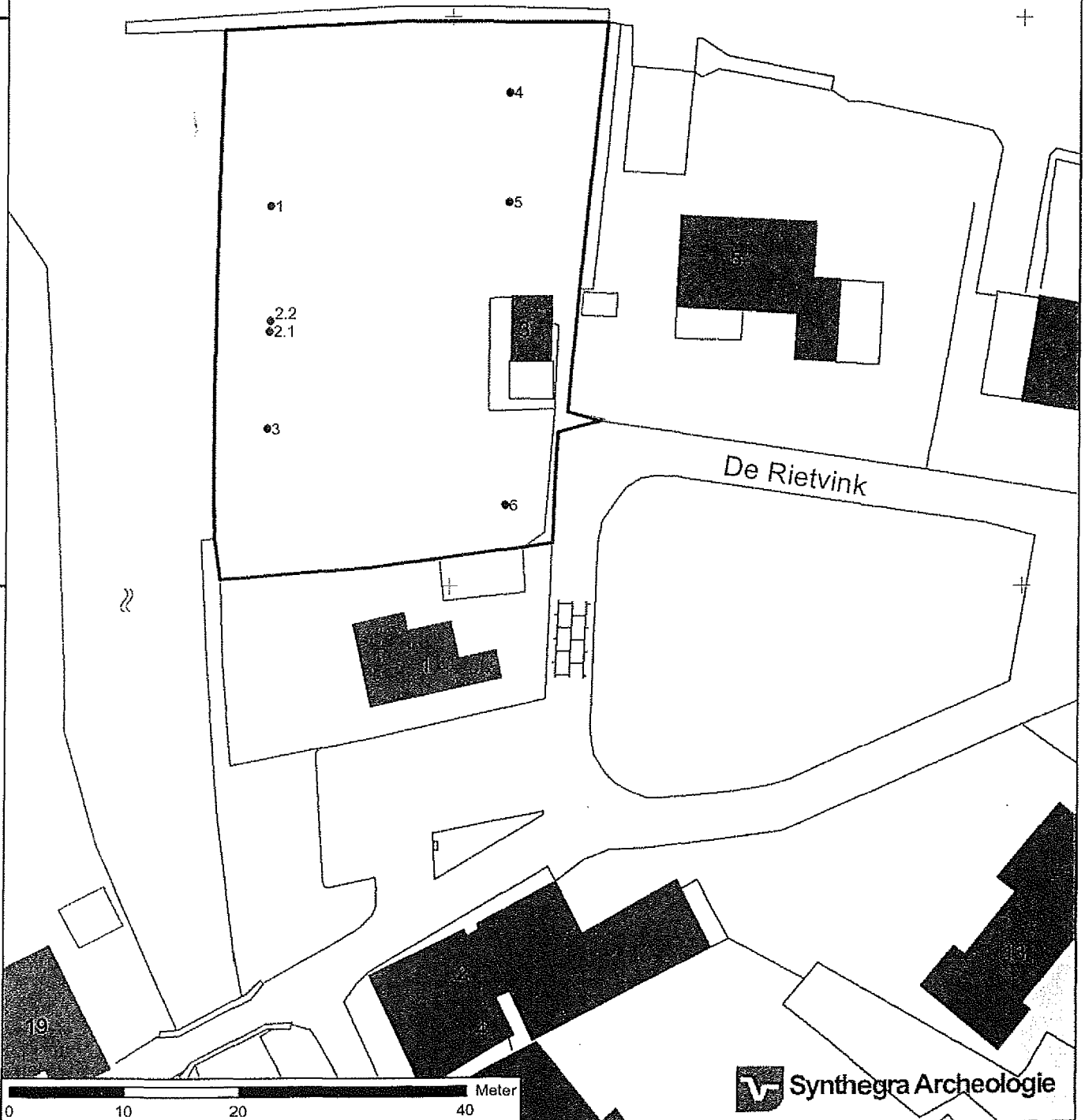
□ begrenzing plangebied

179963_IVC-K_16867_RO_08062016_AB_1.1

526900

526L

Ligging proefsleuven

Rietvink te Blokzijl

schaal: 1:250

Legenda

- boring met archeologische indicator
- begrenzing plangebied
- proefsleuf

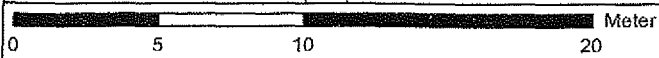
1780W3_proefsleuven_201802000_AB_1.0

526900

526875

526850

193825

193850

 Synthegra Archeologie

1

2.2

2.1

3

4

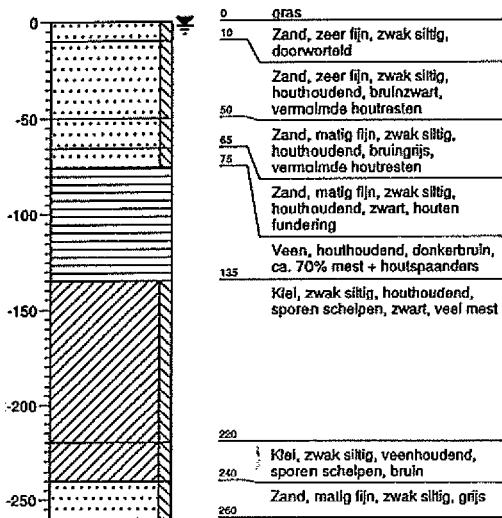
6

3

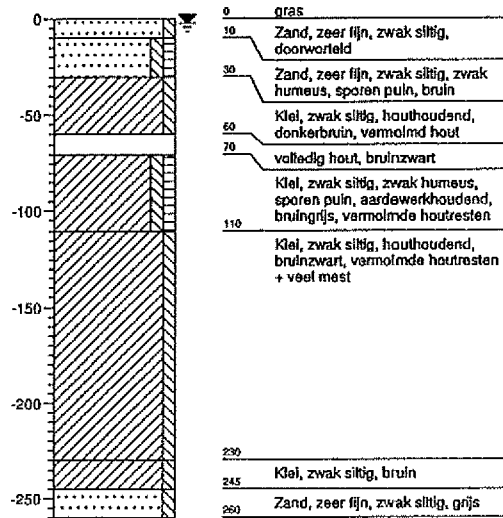
5

Bijlage 2: Boorstaten

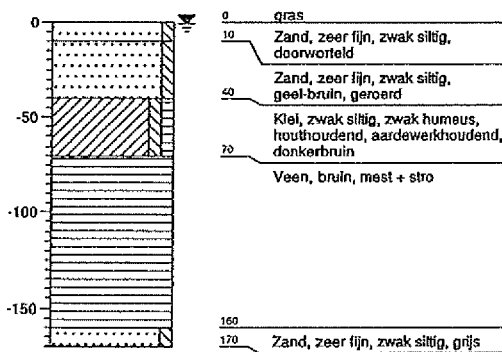
Boring: 1

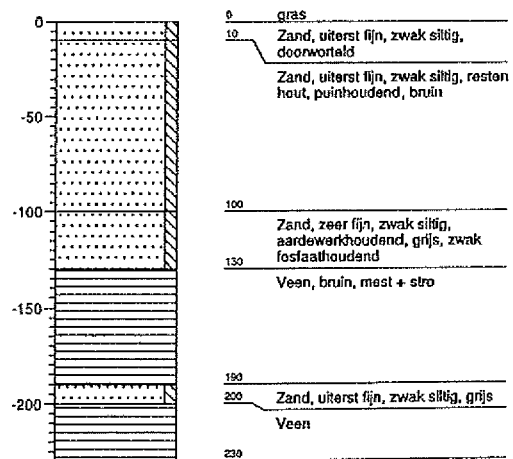
Boring: 3

Boring: 4

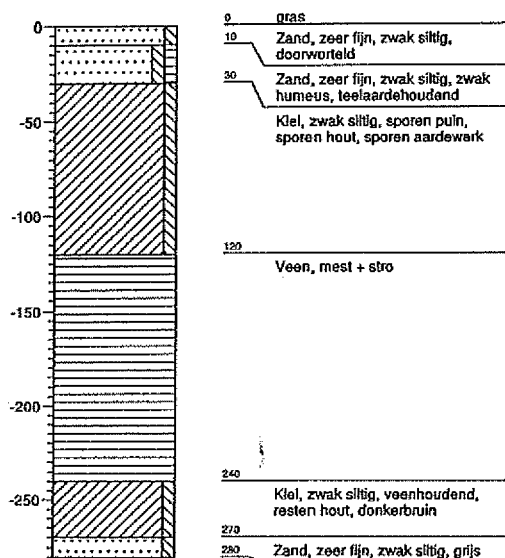
Boring: 5

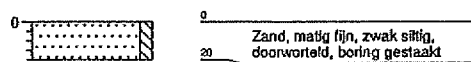
Projectnaam: Rietvink 3 te Blokzijl

Projectcode: 176083

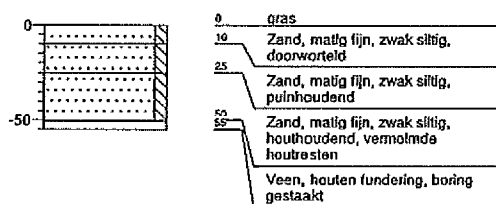
Boring: 6

Boring: 2.1

Boring: 2.2

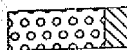
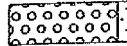
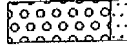
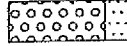
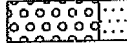

Projectnaam: Rietvink 3 te Blokzijl

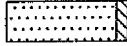

Projectcode: 176083

Legenda (conform NEN 5104)

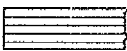
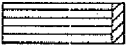
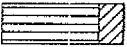
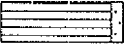
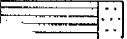
grind

- Grind, siltig
- Grind, zwak zandig
- Grind, matig zandig
- Grind, sterk zandig
- Grind, ulterst zandig

zand

- Zand, kleefig
- Zand, zwak siltig
- Zand, matig siltig
- Zand, sterk siltig
- Zand, ulterst siltig

veen

- Veen, mineraalfarm
- Veen, zwak kleefig
- Veen, sterk kleefig
- Veen, zwak zandig
- Veen, sterk zandig

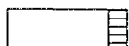

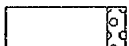

klei

- Klei, zwak siltig
- Klei, matig siltig
- Klei, sterk siltig
- Klei, ulterst siltig
- Klei, zwak zandig
- Klei, matig zandig
- Klei, sterk zandig

leem

- Leem, zwak zandig
- Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

- zwak humeus
- matig humeus
- sterk humeus
- zwak grindig
- matig grindig
- sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- ulterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- ulterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0" data-bbox="672 310 690 322"/> >0
- >1" data-bbox="672 325 690 337"/> >1
- >10" data-bbox="672 340 690 352"/> >10
- >100" data-bbox="672 355 690 367"/> >100
- >1000" data-bbox="672 370 690 382"/> >1000
- >10000" data-bbox="672 385 690 397"/> >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster

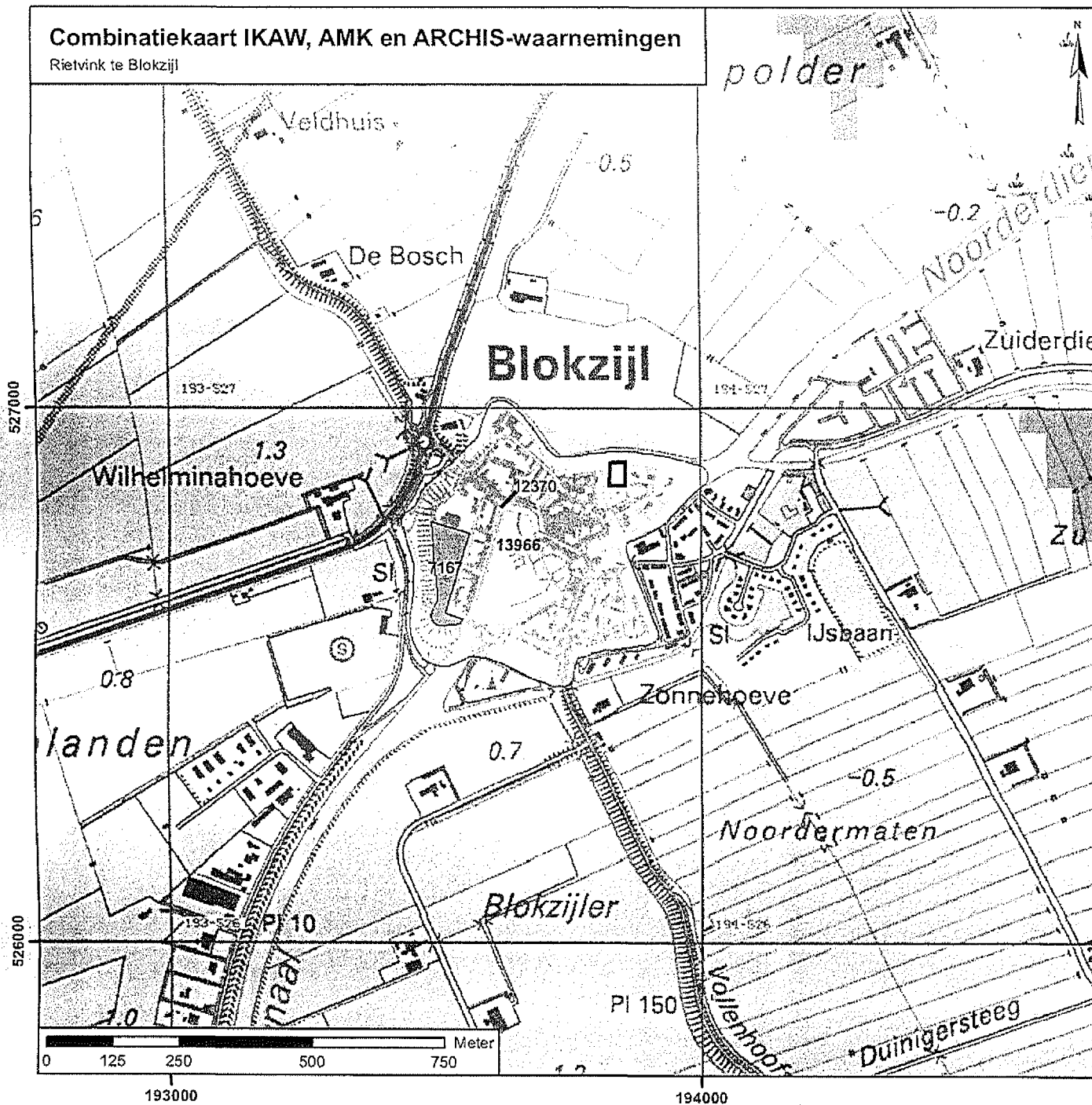
overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand
- slib

Bijlage 3: Combinatiekaart AMK, IKAW en Archismeldingen

Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen

Rietvink te Blokzijl

Legenda

ARCHIS-waarneming + waarnemingsnummer

Nieuwe tijd

onderzoeksmelding + meldnummer

archeologisch monument + waarnemingsnummer

terrein van archeologische betekenis

terrein van archeologische waarde

terrein van hoge archeologische waarde

terrein van zeer hoge archeologische waarde

terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

archeologische verwachting

trefkans

hoog (water)

middelhoog (water)

laag (water)

water

hoog

middelhoog

laag

zeer laag

niet gekarteerd

onbekend

begrenzing plangebied

170043_IVO-K_16967_IKAW_20042008_F11_1.0

**Bijlage 4: Overzicht van geologische perioden en lijst met
 gebruikte afkortingen**

Lijst met gebruikte afkortingen

EO	Bureauonderzoek
IYO-V	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen
IYO-K	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende boringen
IYO-W	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende boringen
IYO-K-G	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende proefsleuven
IYO-W-G	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende proefsleuven
AB	Archeologische Begeleiding
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
IKAW	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
ARCHIS	ARCheologisch InforMatie Systeem
BP	Before Present
CAA	Centraal Archeologisch Archief
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
MV	MaatVeld
NAP	Nieuw Amsterdams Peil
RGD	Rijks Geologische Dienst
STIBOKA	STichting BODem Kartering

Paleolithicum: tot 8800 vC		PALEO	vroeg: 800 - 500 vC	IJZV
vroeg: tot 300.000 C14	PALEOV		midde: 500 - 250 vC	IJZM
midde: 300.000 - 35.000 C14	PALEOM		laat: 250 - 12 vC	IJZL
laat: 35.000 C14 - 8800 vC	PALEOL	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC		ROM
laat A: 35.000 - 18.000 C14	PALEOLA	vroeg: 12 vC - 70 nC		ROMV
laat B: 18.000 C14 - 8800 vC	PALEOLB	vroeg A: 12 vC - 25 nC		ROMVA
Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	MESO	vroeg B: 25 - 70 nC		ROMVB
vroeg: 8800 - 7100 vC	MESOV	midde: 70 - 270 nC		ROMM
midde: 7100 - 6450 vC	MESOM	midde A: 70 - 150 nC		ROMMA
laat: 6450 - 4900 vC	MESOL	midde B: 150 - 270 nC		ROMMB
Neolithicum: 5300 - 2000 vC	NEO	laat: 270 - 450 nC		ROML
vroeg: 5300 - 4200 vC	NEOV	laat A: 270 - 350 nC		ROMLA
vroeg A: 5300 - 4900 vC	NEOVA	laat B: 350 - 450 nC		ROMLB
vroeg B: 4900 - 4200 vC	NEOVb	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC		XME
midde: 4200 - 2850 vC	NEOM	vroeg: 450 - 1050 nC		VME
midde A: 5300 - 3400 vC	NEOMA	vroeg A: 450 - 525 nC		VMEA
midde B: 3400 - 2850 vC	NEOMB	vroeg B: 525 - 725 nC		VMEB
laat: 2850 - 2000 vC	NEOL	vroeg C: 725 - 900 nC		VMEC
laat A: 2850 - 2450 vC	NEOLA	vroeg D: 900 - 1050 nC		VMED
laat B: 2450 - 2000 vC	NEOLB	laat: 1050 - 1500 nC		LME
2000 - 800 vC	BRONS	laat A: 1050 - 1250 nC		LMEA
vroeg: 2000 - 1800 vC	BRONSV	laat B: 1250 - 1500 nC		LMEB
midde: 1800 - 1100 vC	BRONSM	Nieuwe tijd: 1500 - heden		
midde A: 1800 - 1500 vC	BRONSMa	A: 1500 - 1650 nC		NTA
midde B: 1500 - 1100 vC	BRONSMb	B: 1650 - 1850 nC		NTB
laat: 1100 - 800 vC	BRONSL	C: 1850 - heden		NTC
IJzertijd: 800 - 12 vC	IJZ	Onbekend		XXX

Metaal-soorten		Steensoorten	
Brons	MBR	Barnsteen	SBA
Goud	MAU	Bergkristal	SBE
IJzer	MFE	Diabaas / gabbro / dioriet / dioriet	SDI
Koper	MCU	Gil	SGI
Lood	PB	Graniet / gneis	SGR
Messing	MME	Jadeiet / nefriet	SJA
Metaal	MXX	Kalk (steen)	SKA
Tin of lood legering	MSN	Leisteen	SLE
Zilver	MAG	Marmer	SMA
Organisch		Oker	SOK
Bot. dierlijk	ODB	Steen	SXX
Bot. menselijk	OMB	Tefriet / basaltlava	STE
Bot. onbekend	OXB	Tufsteen	STJ
Gewei	ODG	Vuursteen	SVU
Hoom	ODH	Zandsteen / kwartsiet	SZA
Hout / Houtskool	OPH		
Ivoor	ODI	Onbekend	XXX
Leer / huid / bont	ODL	Niet van toepassing	--
Organisch	OXX		
Organisch, dierlijk	ODX	Glas	GLS
Organisch, menselijk	OMX	Keramiek	KER
Organisch, plantaardig	OPX	Slak	SLAK
Schelp	ODS		
Textiel: katoen / linnen / wol / zijde	OTE		

Verklarende woordenlijst

A-horizont:	Minerale (humeuze) bovengrond. Indien er uitspoeling van materiaal optreedt, heet deze uitspoelingshorizont ook wel de E-horizont.
B-horizont:	Inspoelingshorizont. Een horizont waaraan door inspoeling uit een hoger liggende horizont humus, ijzer of kleibestanddelen zijn toegevoegd
C-horizont:	Een horizont die weinig of niet veranderd is door bodemvorming, de moederbodem. Men kan aannemen dat de bovenliggende, al dan niet door bodemvorming veranderde, horizonten uit soortgelijk materiaal zijn ontstaan.
Eerdgrond:	Gronden met een goed ontwikkelde, donkere, humeuze bovengrond. De donkere bovengrond verschilt duidelijk van kleur met de ondergrond. In de ondergrond heeft geen duidelijke profielontwikkeling plaatsgevonden.
Esdek:	De bovenlaag van een bodem die is ontstaan door een jarenlang gebruik als bouwland. Een esdek is bijvoorbeeld te vinden bij een enkeerdgrond.
Gyllia:	Algestorven organisch materiaal dat bezinkt en bijdraagt tot de veenvorming.
Inhumatiegraf:	Grakuil voor lijkbegraaf (al dan niet in een sarcofaag van hout, lood of steen).

werkelijke jaren	14C y GP	Lijst- stratigrafie	Chronostratigrafie	Vegetatie	Archeologische perioden	Cultuurnamen
-1900 n Chr.	-1000	Duinkeke III	Subatlantisch		Karolingische tijd	
-1000		Duinkeke II				
-500		Formale van Nieuwkoop				
-0	-2000					
-500		Duinkeke I	Subboreaal	loofbos	IJzertijd	Zelfen
-1000						
-1500		Duinkeke 0				
-2000			Atlantisch		Neolithicum	Bronstijd
-2500	-4000	Calais IV				
-3000						
-3500		Calais III				
-4000			Atlantisch		Neolithicum	Bronstijd
-4500		Calais II				
-5000						
-5500			Atlantisch		Neolithicum	Bronstijd
-6000		Calais I				
-6500			Boreaal	den	Mesolithicum	Bandceramiek
-7000						
-7500			Preboreaal	berk	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-8000						
-8500			Preboreaal	den	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-9000						
-9500			Preboreaal	den, berk	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-10000						
-10500			Preboreaal	den, berk	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-11000						
-11500			Preboreaal	den, berk	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-12000						
-12500			Preboreaal	berk	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-13000						
-13500			Preboreaal	geen; poolwoestijn	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-14000						
-14500			Preboreaal	loofbos	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-15000						
-15500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-16000						
-16500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-17000						
-17500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-18000						
-18500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-19000						
-19500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-20000						
-20500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-21000						
-21500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-22000						
-22500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-23000						
-23500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-24000						
-24500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-25000						
-25500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-26000						
-26500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-27000						
-27500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-28000						
-28500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-29000						
-29500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-30000						
-30500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-31000						
-31500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-32000						
-32500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-33000						
-33500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-34000						
-34500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-35000						
-35500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-36000						
-36500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-37000						
-37500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-38000						
-38500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-39000						
-39500			Preboreaal	geen; landijs	Paleolithicum	Midden-Paleolithicum
-40000						

Bron: H. Sarfaty en P. 1988: *Archeologie in Nederland, de rijkdom van het bodemarchief*, Amsterdam / Amersfoort.

